

Perico Pastor, un artista modern

Els motius d'aquest artista continuen essent els de sempre: retrats i nus femenins, natures mortes, paisatges gairebé abstractes... El que ha canviat, i ho podem comprovar fins el 6 d'agost a la sala Parés de Barcelona, és l'exaltació cromàtica de la seva obra més recent.

Des de la mateixa porta d'entrada a la sala Parés, al carrer de Petritxol de Barcelona, podem observar que a la paret del fons ens espera un gran quadre que representa l'artista al seu estudi. Es veu plantat davant un gran full en blanc com una promesa d'allò que el visitant podrà contemplar a l'interior, obra dels treballs i dies que hi ha esmerçat Perico Pastor. A mesura que avancem, flanquejats

nat *Esa noche* (variacions sobre un dormitori amb perspectives i il·luminacions diferents), i *Ahí* (escenes damunt un jardí). Al meu costat el crític Francesc Miralles comenta amb el galerista Joan Anton Maragall –som davant tres natures mortes d'una rara singularitat–, que és la millor exposició de totes les que li ha vist.

Però tornem a la taca blanca del paper que presideix l'espai i fe-

l'ha divertit i la que més li ha costat. "Mentre pintava no tenia una noció clara de si avançava o em repetia. Només he estat conscient i segur d'això que he fet quan he vist els quadres penjats a la paret. Se'm fa difícil de dir en què ha canviat la meua pintura, però, per dir-ho d'alguna manera, crec que s'ha enriquit en tons musicals, no és un sostingut constant. Abans potser era monoton i ara em sembla que s'ha tornat més polifònica".

La segona cosa que suggereix l'esclat de blanc del paper d'aquesta pintura, ens ho diu Pastor mateix en un text que fa les vegades de presentació del catàleg i equival (encara que l'expressió soni massa solemne) a tota una declaració de principis. L'escrit dóna entenedent la seva manera de fer i resulta aplicable, encara que no ho sembli, a ordres de la vida diferents. Tracta de la dificultat que tenim a l'hora de recordar allò que volíem dir, pintar, escriure..., fer qualsevol cosa que sigui quan ens han interromput per demanar-nos alguna altra cosa. I té a veure també amb la manera insospitada amb què ens torna a la memòria i així successivament. No és pas per casualitat que el quadre es titula *Sigamos*. És que podem fer res més?

Mentre esperem, per començar, la sessió de fotografies obrim la conversa. Ho fem asseguts en un dels bancs que volten dues de les quatre columnes de la sala Parés, el que hi ha més a prop d'una sèrie de cinc retrats femenins de

Aquest quadre es diu "Huella". Un bon exemple de la versatilitat expressiva a què pot arribar Perico Pastor en el retrat i el nu femení.

ARXIU

L'ús de l'aquarel·la, la tinta xinesa i el paper japonès han esdevingut de la mà de Pastor una realitat pictòrica incontestable.

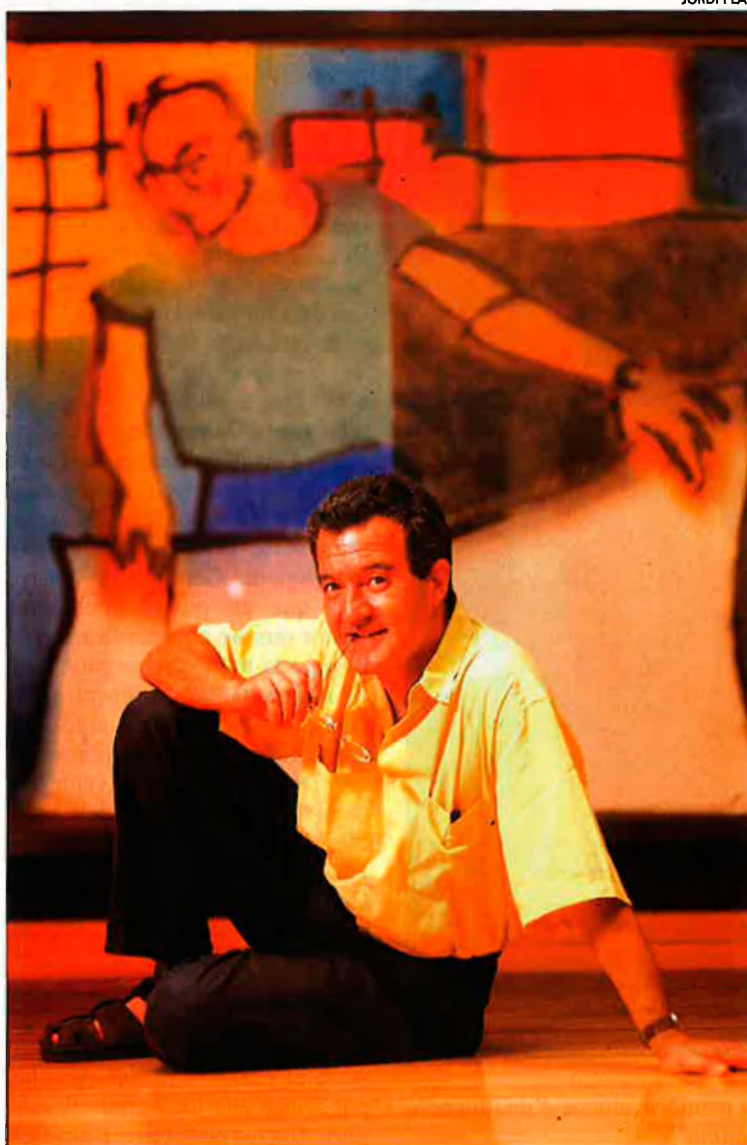
per obres del pintor exposades a l'un costat i l'altre de l'entrada i del vestíbul de recepció, la perspectiva de la sala s'eixampla fins a situar-nos al cor de l'obra més recent: una setantena llarga de peces de totes les mides i d'una vibració cromàtica sorprenent, repartides pels dos nivells de la galeria. Entre les pintures de format més petit cal aturar-se amb detenció davant dues sèries magnífiques que l'artista ha anome-

reix la retina amb el seu esclat. D'una banda cal entendre aquest full en blanc com els dubtes que han atenallat l'artista en aquest període de temps. Pastor, que segueix la màxima de Jean Renoir al film *La règle du jeu* ("je souffre... et j'ai horreur de ça!"), perquè no li agrada de comerciar amb la pròpia biografia i s'estima més divertir-se que no pas patir, confessa, que aquesta exposició ha estat la que menys

format vertical i allargassat (99 x 33). Són dones atrapades en la pura lluminositat, de rostre ametllat, gest indolent i deixat anar. Aquí hi ha Matisse. Encara que Matisse hi és pertot, perquè com diu Pastor no se li acaba mai. Com no se li acaba mai aquest dialogar amb la pintura i la seva història i que, al llarg de la conversa et porta de Picasso a Ingress, de Velázquez a Degas o de Rothko a Bonnard. Un diàleg que ell afirma que no té pas per objectiu de comparar això que un fa amb el que han fet aquests mestres. És un joc en què es tracta de captar –tal com va escriure Ramon Pla i Arxé al catàleg de l'exposició del 1996, sobre les magnífiques sèries dedicades als àngels i a Venècia– “l'esperit de la tradició, però no la lletra”. Ara, la relació amb Matisse, ve de lluny. Va quedar marcada el dia que va ensopegar amb el quadre *Porta-finestra a Colliure*. Pastor explica que no hi ha cap artista minimalista que hagi estat capaç d'arribar a fer res semblant a aquest quadre. “Em té obsedit” – diu, i després d'una pausa continua –, “mai no he trobat una tensió tan directa entre una representació tan esquemàtica, reduïda al mínim d'elements, i l'emoció més total”.

Al costat mateix de la sèrie es pot contemplar un nu femení incandescent, amb tots els tons d'una solpostada i que per la posició recorda vagament las *majas* de Goya. L'artista l'ha titulat *Distinta*, emportat pel seu gust de jugar amb els noms dels quadres heretat de la seva època d'il·lustrador i sobretot de l'admirat Paul Klee. “En la il·lustració –comenta Pastor–, sempre mires de provocar un contrast més radical entre el lema i la imatge. Busques el contrapunt irònic i mostrar el *décalage* que hi ha entre les coses i les paraules. En canvi, en la pintura, en l'art, cal trobar un punt d'equilibri entre el motiu i la seva representació. Provo de suggerir que dessota l'estora hi ha alguna cosa amagada. Els títols són la demostració que la discussió entre

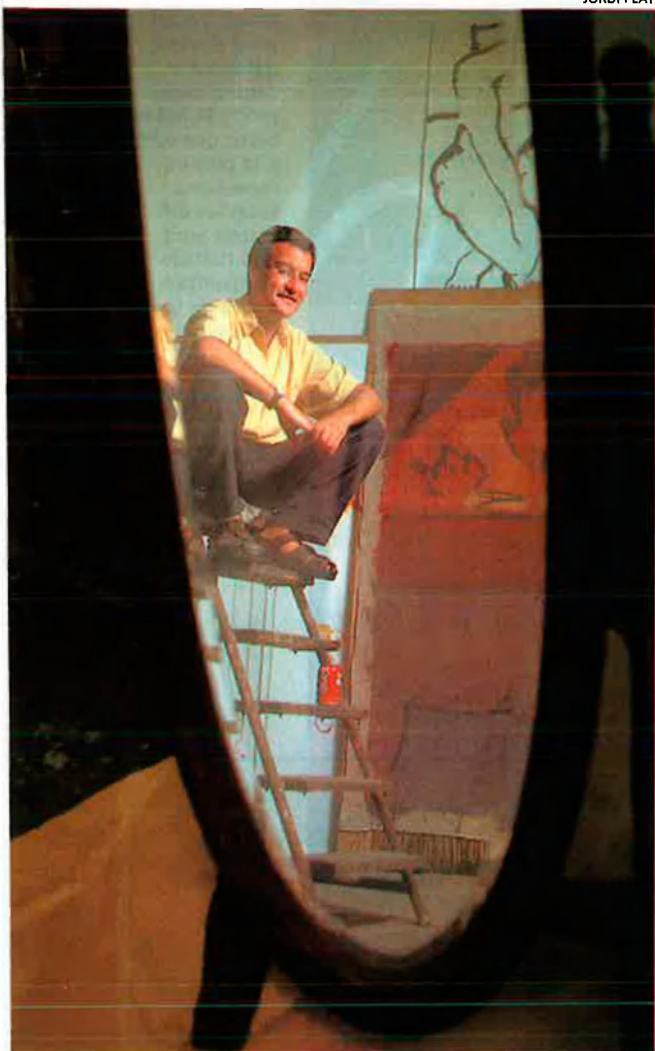
JORDI PLAY

Perico Pastor posa davant del quadre titulat “Sigamos”. El full en blanc que surt a la pintura representa totes les dificultats amb què l'artista s'enfronta a l'hora de la creació.

figuració i/o abstracció és cosa superada. Que no té gens de sentit”.

A la nostra esquerra, davant per davant de la sèrie esmentada, hi ha un quadre titulat *Baudelaire*. No és pas la primera vegada que Pastor fa servir per titular els seus quadres el nom d'un artista, plàstic o no. De fet, tant la literatura com una tirada per l'escriptura, també formen part de la seva vida. Ho demostren les citacions freqüents que apareixen en els catàlegs dels quals ell mateix ha escrit la presentació. Però va ser a través del cantant Leo Ferré que Pastor es va acostar a Baudelaire per primera vegada. La pintura representa una dona asseguda damunt un llit desfet, amb l'u-

na cama flexionada i l'altra estirada amb el peu tocant a terra; al fons s'endevina un capçal i el coixí. El traç és bigarrat, els tons apagats, l'atmosfera densificada sense ser carregosa, l'olfacte capta una flaire acre...de suor i sexe. O és que potser són imaginacions? “Amb Baudelaire, m'hi entenc –va explicant–, per la seva capacitat de contemplar la fugacitat de les coses sense fer-ne un drama. És per aquest motiu que l'expressionisme no m'agrada: la truculència, la trobo falsa. No tinc gens d'interès a embalsamar la pintura que faig amb la meva quotidianitat, ni tampoc provo de captar instants, ni de fer fotografies. Si de cas, allò que faig és una mena de festeig amb

L'artista, al seu estudi. El seu particular diàleg amb la pintura el porta de la figuració a l'abstracció, tot afirmant que la discussió entre l'una o l'altra està superada.

la memòria entesa d'una manera àmplia".

Tant del sentit de la memòria i de la memòria dels sentits, com de la relació que tenen amb l'intel·lecte, Pastor també n'ha escrit alguna cosa. Així, en el catàleg d'una exposició que va fer l'any 1994 a la Galeria Anna Benach. El motiu de l'escrit va ser i és la irritació que li causen les etiquetes sobre la "*joie de vivre*", la "quotidianitat" i la "sensualitat" que li han volgut penjar. Diguem només que per Pastor els sentits són la columna vertebral de l'intel·lecte i que es aquest que ens "obliga a mantenir les formes i a escoltar sense imposar el que desitgem escoltar". És a dir que, per a no ser injustos amb els sentits, cal pensar, per exemple —com ja s'encarrega de recordar Pastor—, que les excel·lències del

beure també comporten la ressaça i que procrear va acompanyat indefectiblement de manca de son.

L'estudi-habitacle de Perico Pastor és a l'altre extrem de la Ciutat Vella. Ens situem als voltants de l'antic mercat central del Born. Montjuïc i el Parc de la Ciutadella s'hi poden contemplar des de l'un extrem i l'altre de la casa. Al pis, hi treballa les obres de format petit, a l'estudi les obres que requereixen un espai més gran. Damunt la taula, les dues planxes de metacrilat encara deixen veure els colors que han transparentat de la darrera obra seva: el *Sigamos* del començament. Continuem, doncs. Des que en guarda memòria, Pastor sempre es recorda amb un llapiç a la mà i fent gargots. Des de molt aviat va començar a recrear còmics, i ho feia amb una estilogràfica. Tota una premonició. Després havien de venir els còmics nord-americans dels anys 50, i la descoberta del traç gruixut del pinzell a partir de Milton Caniff i la pintura oriental. Pastor ha estat capaç de convertir en una realitat pictòrica incontestable l'ús de la tinta xinesa, el paper japonès i l'aquarel·la. Diu que són els seus interlocutors. Amb el pinzell i la tinta perquè pot donar una idea amb els mínims traços possibles, i amb el paper perquè li permet de recrear el record. Explica que no pinta les coses que té al cap, sinó que, plantat davant el paper, aquest l'ajuda a treure-les-en, a construir a partir d'allò que té al cap. Pastor es planta davant el paper en blanc sense cap idea preconcebuda. Suca el pinzell de tinta i assaja un gest. Un traç. Una idea. El dibuix essencial. O uns quants, si el dia és fructífer. A continuació ho va penjant tot a les parets, bo i esperant el moment d'incorporar-hi el color. És a dir, l'expressivitat. El mètode de treball que s'ha imposat pot resultar exaltant, però no menys veritat és que quan s'encalla el deixa despullat del tot.

Entre els quadres exposats n'hi ha un que potser passa desaperc-

cebut, però que, segons que confessa Pastor, és el que prefereix a tot altre. Es tracta del que ha titulat *¿No crees?* És un quadre de dimensions considerables, vertical (182,5x98,5), que enfoca en picat una figura femenina estirada de costat damunt un llit. Explicat així pot semblar molt clar. Posats al davant de l'obra, allò que en surt és tota una altra qüestió. Pastor assegura, i jo me'l crec, que el personatge és real. La figura i tota la composició traspuen una tristesa infinita. Adolorida. En aquest punt Pastor reprèn un tema que havíem deixat suspès enlaire. El de la discussió entre figuració i abstracció. Pastor em comenta que aquest quadre il·lustra fins on es pot arribar fent figuració amb elements abstractes. "Sense ser il·lusionista és realisme pur". Per contrast, això em recorda un altre quadre, també un nu femení, que per la llum i la posició té una retirada amb *El naixement de Venus* del pintor "pompièr" Cavelle. Pastor l'ha titulat *¿Que va!* Una vegada més, hi trobem el contrapunt irònic, i en aquest cas per partida doble: el del títol i el de confrontar aquestes dues pintures entre si i amb la història. És una dedicatòria enverinada adreçada als qui en el seu moment el van considerar una mena de "pompièr", perquè trencava amb la idea, establerta per l'hagiografia de les avantguardes, de la direcció unívoca de l'art.

Pastor, que s'entusiama parlant de les ballarines que va esculpir Degas quan la ceguesa ja no li permetia de pintar, pensa que és a l'artista francès que cal agrair que no hi hagi direccions obligatòries en l'art. No hi ha cap obra de Degas, em comenta, de la qual es pugui afirmar que trenca o que inaugura cap tendència.

De moment ho deixem aquí tot esperant de poder continuar parlant-ne algun dia, de Degas i de tota la resta. Mentrestant passin, contemplin i gaudeixin d'aquest artista modern de cap a peus.

Marc Soler